



TISKOVÁ ZPRÁVA

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.**

Jilská 1, Praha 1
Tel./fax: 210 310 584
E-mail: lucie.cerna@soc.cas.cz

Názor na Akademii věd České republiky a její financování – leden 2016

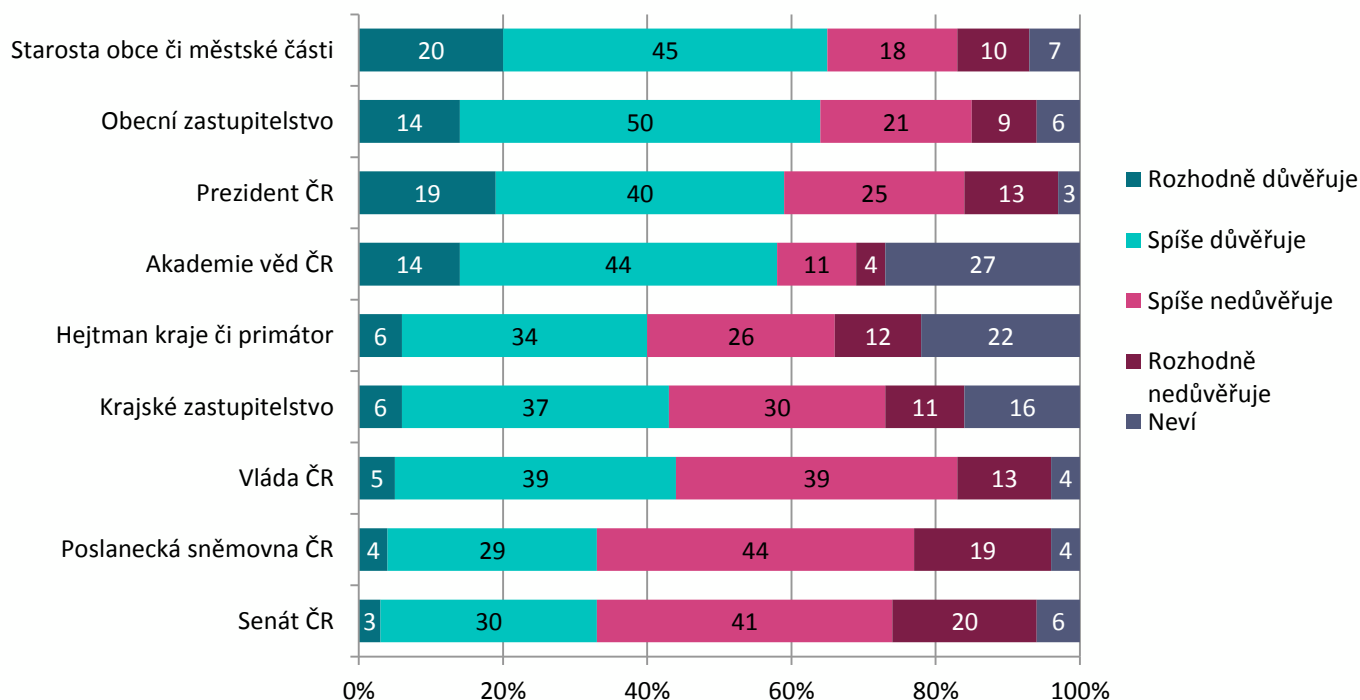
Technické parametry

Výzkum:	<i>Naše společnost, v16-01</i>
Realizátor:	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.</i>
Projekt:	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v. v. i.</i>
Termín terénního šetření:	<i>11. – 18. 1. 2016</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Počet dotázaných:	<i>1047</i>
Počet tazatelů:	<i>220</i>
Metoda sběru dat:	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem – kombinace dotazování PAPI a CAPI</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Otázky:	<i>PI.1, OR.202, OR.251, OR.252, OR.203, OR.209, OR.214</i>
Zveřejněno dne:	<i>24. února 2016</i>
Zpracovala:	<i>Lucie Černá</i>

V lednovém šetření CVVM byly respondentům položeny otázky týkající se hodnocení činnosti Akademie věd České republiky. Zjišťována byla důvěra v tuto instituci, představa veřejnosti o náplni její práce, názor na užitečnost Akademie věd a také na to, zda je podle občanů moderní, nebo zastaralou vědeckou institucí. Ptali jsme se rovněž na to, zda si občané myslí, že by se Akademie věd měla prezentovat v rámci vědecko-popularizačních aktivit, a zda takovou aktivitu v poslední době zaznamenali. V neposlední řadě nás zajímal také názor veřejnosti na financování této instituce ze státního rozpočtu.

Následující graf (Graf 1) prezentuje srovnání důvěry v AV ČR a v některé hlavní politické instituce, na které se v našich průzkumech pravidelně dotazujeme. Jak je zřejmé, z hlediska celkové důvěry (tj. součet odpovědí „rozhodně“ a „spíše důvěřuje“) se Akademie věd (58 %) těší bezmála stejné důvěře jako prezident ČR (59 %). Spolu se starosty a obecními zastupitelstvy se jedná o jediné instituce, jejichž důvěra přesahuje hranici 50 %.

Graf 1. **Důvěra v AV ČR a ve vybrané politické instituce (v %)**¹



Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., *Naše společnost 11. 1. – 18. 1. 2016*, 1047 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

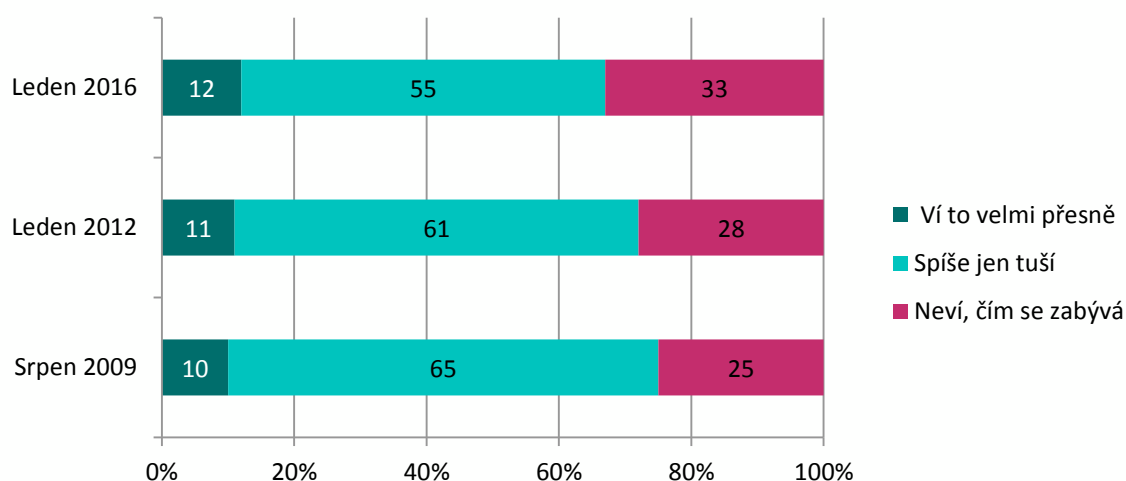
Instituci Akademie věd důvěřuje více než polovina populace (58 %), 15 % k ní důvěru nemá, zbývajících 27 % dotázaných zvolilo odpověď „nevím“. Větší podíl vyjádření důvěry na úrovni „spíše“ signalizuje, že AV ČR sice obecně má dobrou pověst, avšak těch, kdo se cítí být kompetentní k úplnému vyslovení důvěry, je pouze menšina. Skupina těch, co jsou vůči AV ČR nedůvěřiví, je ve srovnání s jinými institucemi velmi malá, oproti jiným institucím je zde však velký podíl těch, kteří se přiklonili k variantě odpovědi „nevím“. Analýza respondentů, kteří nemají názor, ukazuje, že jsou zde častěji zastoupeni lidé s nižším než vysokoškolským vzděláním a také s horší životní úrovní domácnosti. Také jsou to častěji lidé, kteří se nezajímají o výsledky vědeckého bádání.

¹ Znění otázky: „Řekněte, prosím, důvěřujete: a) Prezidentovi republiky, b) Vládě ČR, c) Poslanecké sněmovně ČR, d) Senátu ČR, e) svému krajskému zastupitelstvu, f) svému obecnímu zastupitelstvu, p) starostovi Vaší obce či městské části q) hejtmanovi Vašeho kraje (primátorovi, pokud žijete v Praze), m) Akademii věd České republiky? Rozhodně důvěřujete, spíše důvěřujete, spíše nedůvěřujete, rozhodně nedůvěřujete.“

Není příliš překvapivé, že z hlediska sociodemografických charakteristik důvěřují Akademii věd častěji respondenti s vysokoškolským vzděláním a dále lidé deklarující dobrou životní úroveň své domácnosti. U lidí uvádějících nižší vzdělání (základní nebo středoškolské bez maturity) a špatnou životní úroveň své domácnosti je důvěra nižší. Mezi respondenty deklarujícími špatnou životní úroveň jsme zaznamenali vyšší podíl nedůvěřujících (26 %), lidé s nižším vzděláním se pak k míře své důvěry či nedůvěry častěji neuměli vyjádřit (odpověď „nevím“ zvolila přibližně třetina z nich). Větší důvěru v Akademii věd mají naopak lidé, kteří uvedli, že se zajímají o výsledky vědeckého bádání.

Co se týče časového srovnání, důvěra v AV ČR je nižší než v roce 2009, kdy jí důvěřovalo 65 % lidí, avšak je o trochu vyšší než v roce 2012, kdy se k variantám „rozhodně“ či „spíše důvěřuji“ přiklonilo 54 % lidí (tedy o 4 procentní body méně než v aktuálním výzkumu).

Graf 2. **Víte, čím se zabývá Akademie věd České republiky ... (v %)**²



Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., *Naše společnost*.

Přestože důvěra v Akademii věd je velmi vysoká a nedůvěra velmi nízká, v aktuálním šetření jen 12 % dotázaných uvedlo, že přesně ví, čím se AV ČR zabývá (viz graf 2). 55 % dotázaných naproti tomu pouze tuší, co je posláním Akademie věd, a zhruba třetina populace nemá ani tuto základní představu (33 %). Oproti předcházejícím

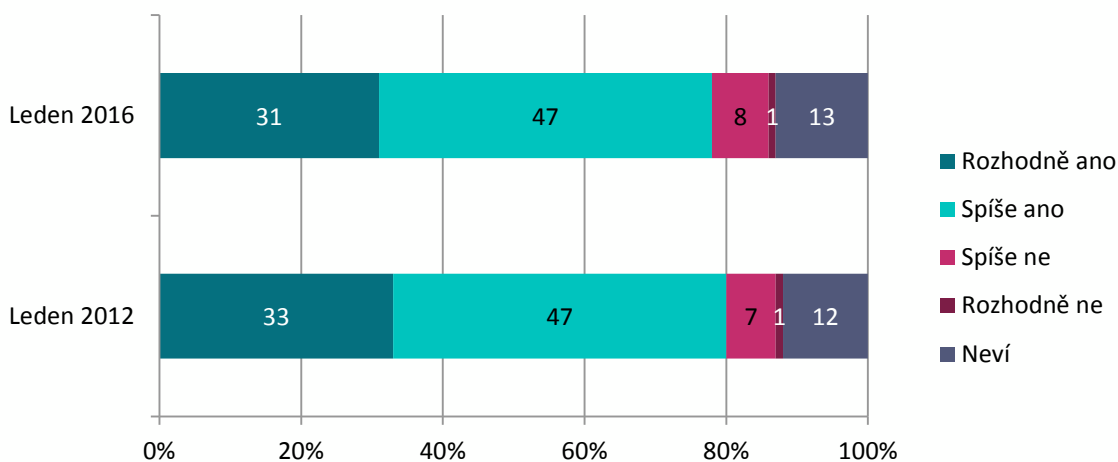
² Znění otázky: „Víte, čím se zabývá Akademie věd České republiky? Ano, víte to velmi přesně, spíše jen tušíte, nebo nevíte, čím se zabývá?“

letům se o trochu snížilo procento těch, kteří tuší, čím se Akademie věd zabývá, naopak vzrostl počet těch, kteří přiznali, že neví, čím se zabývá ³.

Míru znalosti náplně práce AV ČR ovlivňuje dosažené vzdělání. Čím vyšší je vzdělání jednotlivce, tím je pravděpodobnější, že má přesnou nebo alespoň částečnou představu o funkci Akademie věd, a naopak. Tak např. zatímco mezi lidmi se základním vzděláním je těch, kdo tvrdí, že přesně vědí, čím se AV ČR zabývá, pouze 6 %, mezi vysokoškoly je jich 31 %.

Respondentům byl položen také dotaz, zda by se podle nich měla Akademie věd prezentovat v rámci vědecko-popularizačních aktivit, jako například Týden vědy a techniky, Dny otevřených dveří, či formou veřejných přednášek a diskuzí ⁴. Podle výsledků analýzy si 78 % dotázaných myslí, že měla, přičemž 31 % z nich se přiklonilo k variantě „rozhodně ano“ a 47 % zvolilo odpověď „spíše ano“. Pouze 8 % dotázaných si myslí, že by se Akademie věd touto cestou prezentovat „spíše neměla“ a 1 %, že by „rozhodně neměla“. Z Grafu 3 je vidět, že názory veřejnosti na tuto otázku se oproti výsledkům výzkumu, jenž byl realizován před čtyřmi lety, statisticky významně nezměnily.

Graf 3. Prezentace AV ČR v rámci vědecko-popularizačních aktivit



Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., *Naše společnost*.

Zajímavé je v této souvislosti srovnání s otázkou, zda respondenti v poslední době nějakou takovouto vědecko-popularizační aktivitu AV ČR zaznamenali ⁵. Zde výrazně

³ To může být způsobeno skutečností, že v roce 2009, kdy CVVM provedlo první šetření týkající se AV ČR, probíhaly intenzivní debaty o snižování rozpočtu Akademie věd, které byly široce mediálně prezentovány. Tím pádem se promítly i do zájmu občanů o danou problematiku.

⁴ Znění otázky: „Měla by se podle Vás Akademie věd české veřejnosti prezentovat v rámci vědecko-popularizačních aktivit, jako jsou např.: Týden vědy a techniky, Dny otevřených dveří, veřejné přednášky, veřejné diskuse, promítání filmů s populárně-vědeckou tematikou, ukázky vědy na veřejných prostranstvích? Rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne.“

⁵ Znění otázky: Zaznamenal jste v poslední době nějaké vědecko-popularizační aktivity Akademie věd? Ano, ne.“

převažuje odpověď „ne“, kterou zvolilo 71 % dotázaných. 15 % respondentů pak uvedlo, že takovou aktivitu zaznamenali a obdobné množství (14 %) uvedlo, že neví.

Tabulka 1. Názory na to, zda se má AV ČR prezentovat prostřednictvím vědecko-popularizačních aktivit podle toho, zda je respondent v poslední době zaznamenal

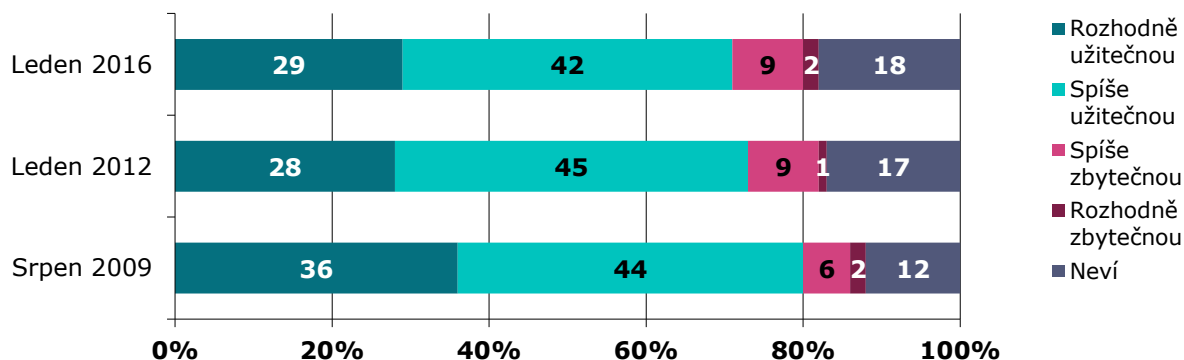
	Zaznamenal	Nezaznamenal	Neví
Rozhodně se má prezentovat	28	59	13
Spíše se má prezentovat	10	78	12
Spíše se nemá prezentovat	15	77	8
Rozhodně se nemá prezentovat	17	75	8
Neví	1	72	27

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 11. 1. – 18. 1. 2016, 1047 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Tabulka 1 pak ukazuje, že i většina těch, kteří se přiklánějí k názoru, že by se AV ČR prostřednictvím vědecko-popularizačních aktivit rozhodně prezentovat měla, se s nimi v poslední době většinou nesetkala (tuto odpověď zvolilo 59 % z nich). Oproti tomu 17 % dotázaných dané aktivity zaznamenalo a myslí si, že by se jejich prostřednictvím AV ČR veřejnosti prezentovat neměla.

Další otázka, která byla v souvislosti s Akademií věd ČR respondentům předložena, zjišťovala názory na její užitečnost. Jak ukazuje graf 4, přesvědčení o užitečnosti Akademie věd je velmi vysoké. Celkem téměř tři čtvrtiny lidí (71 %) jsou přesvědčeny, že jde o užitečnou instituci, zatímco za zbytečnou Akademií věd pokládá jen přibližně každý desátý člověk (11 %). Zbývající část dotázaných (18 %) přiznává, že nemá jasný názor.

Graf 4. Je AV ČR užitečnou, nebo zbytečnou institucí ... (v %)⁶



Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

⁶ Znění otázky: „Je podle Vás Akademie věd pro Českou republiku užitečnou, nebo zbytečnou institucí? Rozhodně užitečnou, spíše užitečnou, spíše neužitečnou, rozhodně neužitečnou.“
5/[8]

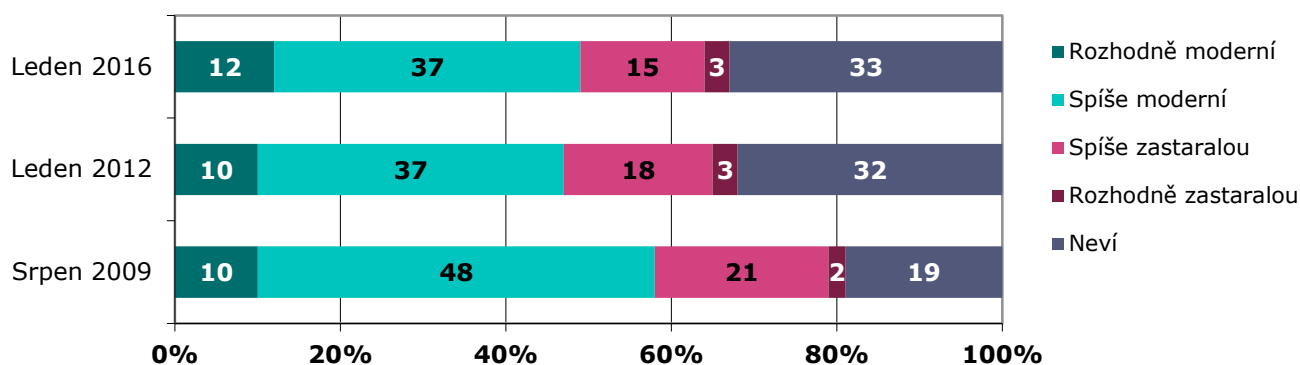
Oproti lednu 2012 nedošlo v zásadě k žádným změnám ve vnímání Akademie věd jako užitečné nebo zbytečné instituce. Po jistém poklesu počtu zastánců užitečnosti Akademie mezi srpnem 2009 a lednem 2012 je tedy veřejné mínění v posledních čtyřech letech ohledně této otázky poměrně stabilní.

Myšlenka užitečnosti Akademie má podporu hlavně u vysokoškoláků a u lidí, kteří deklarují dobrou životní úroveň své domácnosti. Ti, kdo si myslí, že AV ČR je užitečnou institucí, jí přirozeně také častěji důvěřují.

V případě dotazu, zda je Akademie věd moderní, či zastaralou vědeckou institucí, opět převládá kladné hodnocení, alespoň u těch, kteří svůj názor dokázali vyjádřit. Přibližně polovina populace (49 %) si totiž myslí, že je to instituce moderní, necelá pětina (18 %), že instituce zastaralá. Třetina občanů starších 15 let pak nedokázala svůj názor v této dimenzi vyjádřit.

Podobně jako u mínění ohledně užitečnosti, ani zde nebyl zaznamenán žádný posun v názorech. Po jistém poklesu v náhledu na modernost Akademie mezi léty 2009 a 2012 nevykázalo mínění občanů v posledních čtyřech letech významnou změnu.

Graf 5. Je AV ČR moderní, nebo zastaralou vědeckou institucí ... (v %) ⁷



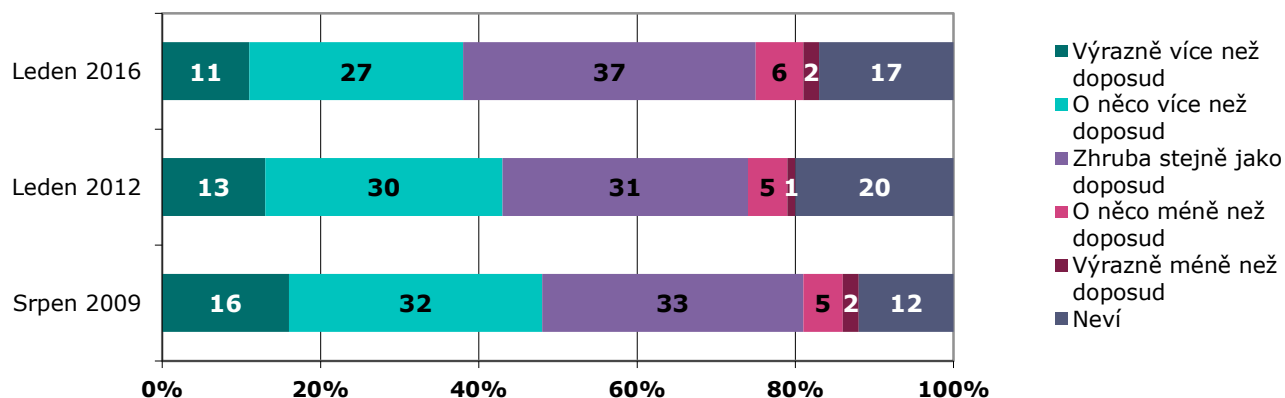
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

V tomto případě se opět odpovědi respondentů liší podle úrovně dosaženého vzdělání. Není to tak, že by lidé s nižším vzděláním považovali AV ČR častěji za zastaralou, největší procento z nich však nedokázalo na danou otázku odpovědět. Ostatní sociodemografické charakteristiky na volbu odpovědi na danou otázku vliv neměly. Častěji považují Akademii věd za zastaralou ti, kteří jí nedůvěřují. Zajímavé pak je, že téměř dvě pětiny (39 %) těch, kteří na otázku o modernosti AV ČR neuměli odpovědět, této instituci důvěřují.

⁷ Znění otázky: „Je podle Vás Akademie věd jako celek moderní, nebo zastaralou vědeckou institucí? Rozhodně moderní, spíše moderní, spíše zastaralou, rozhodně zastaralou.“

Co se týče dalšího financování Akademie věd ze státního rozpočtu, jen velmi malý podíl obyvatel ČR (8 %) zastává názor, že by měla být financována méně než doposud (6 % o něco méně, 2 % výrazně méně). Tři čtvrtiny veřejnosti by tak do budoucna buď ponechali (37 %) anebo navýšili prostředky (38 %) pro Akademii věd. Názor, že by Akademie věd měla být financována ze státního rozpočtu méně než doposud, byl vždy menšinový a ve všech dosavadních šetřeních dosahuje zhruba stejného podílu (6 – 8 %). Nezanedbatelný je také podíl lidí, kteří se k této otázce neumí vyjádřit (v posledních dvou šetřeních přibližně pětina populace). Změnou oproti minulému šetření je však mírný pokles zastánců navyšování prostředků ve prospěch těch, kteří by financování ponechali na stávající úrovni (viz Graf 6).

Graf 6. **Názor na budoucí financování AV ČR ze státního rozpočtu (v %)**⁸



Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., *Naše společnost*.

Názor, že by na činnost AV ČR mělo ze státního rozpočtu být věnováno více finančních prostředků než doposud, má z hlediska vzdělání největší podporu mezi vysokoškoláky. Zatímco 19 % z nich se přiklonilo k možnosti, že by to mělo být „výrazně více než doposud“, u lidí se základním vzděláním to bylo jen 7 %. Obdobně z hlediska životní úrovně domácnosti se k vyššímu množství finančních prostředků přiklonili lidé, kteří deklarovali dobrou životní úroveň. Méně finančních prostředků ze státního rozpočtu pak prosazovali ti, kteří AV ČR nedůvěřují, a také ti, kteří uvedli, že se nezajímají o výsledky vědeckého bádání.

I přesto, že z lednového výzkumu CVVM celkově vyplývá, že se přesné povědomí veřejnosti o tom, čím se AV ČR zabývá, omezuje na relativně omezený okruh asi desetiny populace, mezi občany existuje silná důvěra v tuto instituci a její užitečnost. Tento ve svém souhrnu v zásadě pozitivní názor na AV ČR se promítá do podpory, kterou u české veřejnosti má myšlenka navýšení nebo alespoň udržení stávající úrovně financování této

⁸ Znění otázky: „Podle Vašeho osobního názoru má být Akademie věd v budoucnu ze státního rozpočtu financována výrazně více než doposud, o něco více než doposud, zhruba v takové míře jako doposud, o něco méně než doposud, výrazně méně než doposud.“

instituce. Pozitivnější názory dlouhodobě zastávají vysokoškoláci a lidé deklarující dobrou životní úroveň domácnosti. Také ti, kteří uvedli, že mají zájem o výsledky vědeckého bádání, vnímají tuto instituci pozitivněji.